

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Etkinliklerine İlişkin Bir İnceleme

Ahmet İhsan KAYA | ORCID: 000-0001-5031-8226 | ikaya@gantep.edu.tr |

Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Gaziantep, Türkiye.

ROR ID: <https://ror.org/020vvc407>

İsmail ÇEKİRGE | ORCID: 0009-0005-1937-2626 | cekirge_0202@hotmail.com |

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Gaziantep, Türkiye.

ROR ID: <https://ror.org/00jga9g46>

Özet

Bu çalışmanın amacı, ortaokul Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma etkinliklerini incelemek ve ders kitaplarındaki sorunları saptamaktır. Bu doğrultuda Anıttepe yayınlarının hazırladığı 5. sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB tarafından hazırlanan 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan 606 okuma etkinliği değerlendirilmiştir. Betimsel nitelikte olan bu araştırmadan elde edilen veriler, doküman inceleme metodu ile analiz edilmiştir. Üç aşamadan oluşan araştırmanın ilk aşamasında incelenen etkinliklerin metin, sınıf düzeyi, tema ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan okuma kazanımlarına göre dağılımları belirlenmiştir. İkinci aşamada etkinliklerin okuma kazanımlarına olan dağılımları tespit edilmiş, üçüncü aşamada ise okuma etkinliklerindeki sorunlar belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre 5. sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitabında 177, 6. sınıf düzeyinde 134, 7. sınıf düzeyinde 144 ve 8. sınıfta 151 okuma etkinliği tespit edilmiştir. Etkinliklerin okuma kazanımlarının alt alanlarından en çok anlamaya en az ise akıcı okumaya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeylerinin tamamında kazanımlardan sırasıyla en çok “Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.”, “Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” ve “Metinle ilgili sorulara cevap verir.” en az ise “Metinle ilgili sorular sorar.” ve “Metin türlerini ayırt eder.” kazanımlarına yönelik etkinliklerin yer aldığı tespit edilmiştir. Kitaplardaki okuma etkinliklerinde, okuma kazanımlarını ve okumanın alt becerilerini geliştirmeye yönelik dengeli bir dağılım olmadığı görülmüştür. Araştırmada okumanın bazı alt becerilerine yer verilmediği elde edilen bir diğer sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Okuma becerisi, ortaokul, Türkçe ders kitapları, okuma etkinlikleri

Atıf Bilgisi

Kaya, A. İ. & Çekirge, İ. (2025). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Okuma Etkinliklerine İlişkin Bir İnceleme. *Uluslararası Filoloji Bengü*, 5(2), 316-332.

<https://doi.org/10.62605/ufb.1789121>

Geliş Tarihi	29.09.2025
Kabul Tarihi	26.11.2025
Yayın Tarihi	30.11.2025
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Benzerlik Taraması	Yapıldı – intihal.net
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Yazar Katkı Oranları	Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için bir fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı ve Lisans	Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Etik Beyan	Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Dizinleme Bilgisi	ERIH PLUS, MLA, ProQuest Ulrich's Periodicals Directory, EBSCO - Central & Eastern European Academic Source (CEEAS), Linguistic Bibliography, DOAJ: Directory of Open Access Journals.

A Review of Reading Activities in Secondary School Turkish Textbooks

Ahmet İhsan KAYA | ORCID: 000-0001-5031-8226 | ikaya@gantep.edu.tr |
Gaziantep University, Gaziantep Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education,
Gaziantep, Türkiye.

ROR ID: <https://ror.org/020vvc407>

İsmail ÇEKİRGE | ORCID: 0009-0005-1937-2626 | cekirge_0202@hotmail.com |
Ministry of National Education, Gaziantep, Türkiye.

ROR ID: <https://ror.org/00jga9g46>

Abstract

The aim of this study is to examine the reading activities in middle school Turkish textbooks and to identify problems in the textbooks. For this purpose, 606 reading activities in the 5th grade Turkish textbook prepared by Anıttepe Publications and the 6th, 7th, and 8th grade Turkish textbooks prepared by the Ministry of National Education (MEB) were evaluated. The data obtained in this descriptive research was analysed using the document review method. In the first stage of the three-stage research, the distribution of the examined activities according to text, grade level, theme, and the reading outcomes in the 2019 Turkish Course Curriculum was determined. In the second stage, the distribution of the activities according to reading outcomes was determined, and in the third stage, the problems in the reading activities were identified. According to the results of the research, 177 reading activities were identified in the 5th grade Turkish textbook, 134 in the 6th grade, 144 in the 7th grade, and 151 in the 8th grade. It was determined that the activities were most focused on comprehension and least focused on reading fluency among the sub-areas of reading outcomes. Across all grade levels, the following learning outcomes were most frequently included: "Reads aloud and silently, paying attention to punctuation," "Guide the meaning of unfamiliar words and word groups using context," and "Answer questions about the text." The least frequently included activities were "Asks questions about the text" and "Distinguishes text types." It has been observed that there is no balanced distribution in the reading activities in the books aimed at developing reading outcomes and reading sub-skills. Another finding was that some reading sub-skills were not included in the study.

Keywords: Reading skills, secondary school, Turkish textbooks, reading activities

Citation

Kaya, A. İ. & Çekirge, İ. (2025). A Review of Reading Activities in Secondary School Turkish Textbooks. *International Journal of Philology Bengü*, 5(2), 316-332.

<https://doi.org/10.62605/ufb.1789121>

Date of Submission	29.09.2025
Date of Acceptance	26.11.2025
Date of Publication	30.11.2025
Peer-Review	Double anonymized - Two External.
Plagiarism Checks	Yes – intihal.net
Conflict of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Author Contribution Rates	The authors contributed equally to the study.
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & Licence	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.
Ethical Statement	This study does not require ethics committee approval, as the data used were obtained from literature review/published sources. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Indexing Information	ERIH PLUS, MLA, ProQuest Ulrich's Periodicals Directory, EBSCO - Central & Eastern European Academic Source (CEEAS), Linguistic Bibliography, DOAJ: Directory of Open Access Journals.

Giriş

Dört temel dil becerilerinden biri olan okuma, bireyin zihinsel ve duyuşsal işlemler gerektiren bir anlama sürecidir. Bu kavram “Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek.” şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2011:1793). Okuma, bilgiyi işleme, depolama, hatırlama, dikkat toplama, dil kullanma, problem çözme, motivasyon, kaygı düzeyi ve tutum gibi birçok zihinsel ve duyuşsal faaliyet gösterme işidir (Southwood, 2012; Hamzadayı, 2019). Grabe ve Stoller (2002), okumayı bir metinden anlam çıkarma ve bunu yorumlamaya çalışma biçimi olarak tanımlar. Harris ve Sipay (1990:10) ise okumayı, yazı dilinin anlamlı olarak yorumlaması olarak ifade eder.

Okuma sürecinin temelinde bulunan önemli unsurlardan biri kuşkusuz okunanın anlamlandırılmasıdır. Okuduğunu anlamlandırmayı sağlayan etmenlerin başında ise akıcı okuma gelmektedir. Akıcı okuma, okumanın birçok yönüyle ilişkilidir. Baştuğ’a (2012) göre akıcı okuma, okumanın hem kelime tanıma ve seslendirme yönüyle hem de anlam oluşturma yönüyle ilgilidir. Bunun yanında bu tür okuma üç ana bileşenden oluşur. Okuduğunu anlamlandırmayı kolaylaştıran ve akıcılığı sağlayan bu üç bileşen şunlardır: Anlamlı ve akıcı bir biçimde yani bütünsel sesli okuma, kelimelerin kodunu çözmede hatasızlık ya da doğruluk, kelimeleri okumada otomatiklik (Ülper, 2019). Bu üç ana bileşenin yanında söz varlığı da okuduğunu anlamlandırmada önemli bir yere sahiptir.

Söz varlığı, “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.” şeklinde tanımlanır (TDK, 2011:2158.). Read (2000), okuyucunun kelime bilgisinin iki ana boyutunun olduğundan bahseder. Bunlar genişlik ve derinlik kavramlarıdır. Kelime bilgisi genişliği, birey için anlam ifade eden kelimelerin sayısını ifade eder. Kelime bilgisi derinliği ise bir okuyucunun tek tek kelimeleri ne kadar iyi bildiği veya kelimelerin okuyucunun ‘zihinsel sözlüğünde’ ne kadar iyi örgütlendiğini yansıtır. Okuyucunun sahip olduğu sözcük bilgisinin genişlik ve derinlik boyutları, okuduğunu anlamada ve okuma becerisinin gelişmesinde belirleyici bir rol üstlenir (Hamzadayı ve Batmaz, 2022). Bu nedenle okurun, söz dağarcığını geliştirecek metinlerle karşılaşması önemlidir.

Bu bağlamda öğrencilere sunulan materyaller, onların okuma becerilerinin gelişmesini olumlu etkiler. Ders kitapları bu materyallerin başında gelmektedir. Bu materyallerden beslenen (ve etkilenen) öğrenci, kelime hazinesini zenginleştirerek dil zevki ve dil bilincine ulaşır; duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirebilir, okuduğunu anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini ve sorgulamalarını yapabilmesi beklenebilir. Dolayısıyla Türkçe Dersi Öğretim Programında bulunan kazanımlara ulaşabilmesinde ders kitaplarının oldukça önemli bir rol üstlendiği söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerini incelemek ve değerlendirmektir. Bu amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma etkinlikleri; metin, tema, sınıf seviyesi ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP) okuma kazanımlarına göre dağılımı nasıldır?
2. Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma etkinliklerinde tespit edilen sorunlar nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma, betimsel yöntem kullanılmıştır. Bilindiği gibi betimsel araştırmalarda araştırmacının herhangi bir müdahalesi olmayıp var olan durum, olduğu şekliyle açıklanmaya çalışılır. Araştırmanın verileri, doküman incelemesiyle elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada ders kitapları doküman olarak incelenmiştir.

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırmada öncelikle incelenen Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerden hangilerinin okuma becerisine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit, 2019 TDÖP’deki okuma kazanımları referans alınmıştır. Akabinde belirlenen okuma etkinliklerinin sınıf seviyesi, tema, metin ve kazanım bilgilerini içeren bir form oluşturulmuştur. Araştırmanın veri analizi üç aşamadan oluşmaktadır. İlk önce incelenen etkinliklerin metin, tema, sınıf seviyesi ve 2019 TDÖP okuma kazanımları bakımından dağılımları belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında etkinlikler, metin, tema, sınıf seviyesi ve 2019 TDÖP okuma kazanımlarının alt becerilerine göre dağılımı belirlenmiş; üçüncü aşamasında ise okuma etkinliklerindeki problemler belirlenmiştir.

Çalışma Materyali

Bu araştırma kapsamında 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde devlet ortaokullarında kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinlikleri incelenmiştir. Sınıf seviyesi olarak tüm ortaokul sınıfları ele alınmıştır. Çalışma materyalleri ise Anıttepe ve MEB tarafından yayınlanan Türkçe ders kitapları olarak belirlenmiştir. Yayınevlerinin seçiminde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi esas alınmıştır. İncelenen ders kitaplarına ait baskı yılı ve yayınevi bilgileri Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Materyalini Oluşturan Ders Kitaplarına Ait Bilgiler

Sınıf	İsim	Baskı Yılı	Yayınevi
5	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 5	2022	Anıttepe
6	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 6	2022	MEB
7	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7	2022	MEB
8	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 8	2022	MEB

Bulgular

Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmanın birinci sorusu “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma etkinlikleri; metin, tema, sınıf seviyesi ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP) okuma kazanımlarına göre dağılımı nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu araştırma sorusuna ilişkin bulgular aşağıda Tablo 2, 3, 4 ve 5’te sunulmuştur.

Tablo 2: Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin ve 2019 TDÖP Okuma Kazanımlarına Göre Dağılımı

Kazanım	1.Tema Metinleri			2.Tema Metinleri			3.Tema Metinleri			4.Tema Metinleri			5.Tema Metinleri			6.Tema Metinleri			7.Tema Metinleri			8.Tema Metinleri			Toplam
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	
T.5.3.1					*				*			*	*	*			*	*	*	*	*	*	*	*	13
T.5.3.2	*			*						*	*					*	*								6
T.5.3.3																									0
T.5.3.4						*	**	**			*	*			*			*	*			*	*	*	13
T.5.3.5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	24
T.5.3.6					*	*							*	*	*			*				*			7
T.5.3.7				*									*												2
T.5.3.8					*																				1
T.5.3.9																									0
T.5.3.10							*	*	*	*						*									5
T.5.3.11																									0
T.5.3.12							*								*										2
T.5.3.13					*	*		*								*	*						*		6
T.5.3.14	*	*	*								*				*		*	*	*			*			9
T.5.3.15																									0
T.5.3.16				*		*	*		*		*	*	*		*					*					9
T.5.3.17		*		*												*									3
T.5.3.18					*						*							*							3
T.5.3.19	*	*	*	*	*	*	**	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	25
T.5.3.20	*	*	*								*				*		*		*	*		*	*		9
T.5.3.21			*		*								*						*				*		5
T.5.3.22	*			*	*	*	*						*	*		*		*		*	*	*	*		12
T.5.3.23		*			*		*		*								*	*	*	*					7
T.5.3.24															*										1
T.5.3.25										*										*					2
T.5.3.26							*	*									*		*						4
T.5.3.27										*		*							*						3
T.5.3.28										*						*	*								3
T.5.3.29			*				*														*				3
T.5.3.30														*											1
T.5.3.31	*						**	*	*		*		*	*	*		*		*	*		*	*		14
T.5.3.32				*		*				*							*								4
T.5.3.33		*	*																						2
T.5.3.34									*												*	*			3

Toplam	21	27	29	24	27	21	27	25	201
--------	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

Tablo 2’de 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki okuma etkinliklerinin okuma kazanımlarına göre dağılımları gösterilmiştir. Buna göre okuma etkinliklerine en çok 2. tema “Milli Mücadele ve Atatürk”, 3.tema “Doğa ve Evren”, 5. tema “Vatandaşlık” ile 7. tema “Erdemler” de yer verildiği tespit edilmiştir. Okuma etkinliklerinin en az yer aldığı temaların ise 6. tema “Sağlık ve Spor” ile 8. tema “Bilim ve Teknoloji” olduğu görülmüştür.

Dağılım, kazanımlar açısından değerlendirildiğinde en çok “Metinle ilgili sorulara cevap verir.” kazanımının olduğu görülmüştür. Bunu sırasıyla “Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.”, “Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur.” kazanımları takip eder. Etkinlik dağılımında en az yer verilen kazanımların ilkinin “Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.” maddesi oluşturur. Diğerlerinin ise “Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.” ile “Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.” maddelerinin olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin ve 2019 TDÖP Okuma Kazanımlarına Göre Dağılımı

Kazanım	1.Tema Metinleri			2.Tema Metinleri			3.Tema Metinleri			4.Tema Metinleri			5.Tema Metinleri			6.Tema Metinleri			7.Tema Metinleri			8.Tema Metinleri			Toplam
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	
T.6.3.1	*	*		*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	25
T.6.3.2		*			*																				2
T.6.3.3																									0
T.6.3.4		*	*		*		*						*						*	*	*				9
T.6.3.5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	25
T.6.3.6		*													*				*			*	*		5
T.6.3.7																*	*								2
T.6.3.8	*						*			*															3
T.6.3.9													*	*											2
T.6.3.10																		*	*						2
T.6.3.11																									0
T.6.3.12							*	*																	2
T.6.3.13				*																					1
T.6.3.14																									0
T.6.3.15																						*			1
T.6.3.16			*				*			*												*			4
T.6.3.17	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	23
T.6.3.18							*				*							*							3
T.6.3.19																									0
T.6.3.20																		*							1
T.6.3.21																									0
T.6.3.22			*																			*			2
T.6.3.23																									0
T.6.3.24		*														*		*							3
T.6.3.25						*				*						*									3
T.6.3.26				*									*								*				3
T.6.3.27																									0
T.6.3.28																									0
T.6.3.29																			*	*					2
T.6.3.30	*		*	*		*		*		*											*				7
T.6.3.31																									0
T.6.3.32																									0
T.6.3.33								*					*					*							3

T.6.3.34																			0
T.6.3.35	*		*				*			*					*	*			6
Toplam	20		17		17		17		17		14		19		18		139		

Tablo 3'te 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki okuma etkinliklerinin okuma kazanımları bağlamında dağılımları gösterilmiştir. Okuma etkinliklerine en çok 1. tema “Bu Da Benim Öyküm”, 3. tema “Bilim ve Teknoloji”, 5. tema “Doğa ve Evren”, 7. tema “Sağlık ve Spor” ile 8. temada “Birey ve Toplum” yer verildiği tespit edilmiştir. Okuma etkinliklerinin en az yer aldığı temanın ise 6. tema “Milli Kültürümüz” olduğu görülmüştür.

Dağılım, kazanımlar bağlamında değerlendirildiğinde en çok “Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.” ile “Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” kazanımlarının olduğu görülür. Bunları sırasıyla “Metinle ilgili soruları cevaplar.”, “Okuma stratejilerini kullanır.” kazanımları takip eder. Etkinlik dağılımında en az yer verilen kazanımların ilklerini “Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.”, “Görselden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.” maddeleri oluşturur. Diğerlerinin ise sırasıyla “Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.” ile “Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.” maddelerinin olduğu görülür.

Tablo 4: 7.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin Ve 2019 Tdöpokuma Kazanımlarına Göre Dağılımı

[illegible]

T.7.3.32																							0
T.7.3.33																							0
T.7.3.34										*	*												2
T.7.3.35																							0
T.7.3.36													*					*					2
T.7.3.37										*			*										2
T.7.3.38									*														1
Toplam		21			19			20		24			19		16		15			23			157

Yedinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan okuma etkinliklerinin okuma kazanımları bağlamında dağılımları tablo 4’te gösterilmiştir. Okuma etkinliklerine en çok 4. tema “Erdemler” ve 8. temada “Sanat” yer verildiği tespit edilmiştir. Okuma etkinliklerinin en az yer aldığı temanın ise 7. tema “Sağlık ve Spor” olduğu görülmüştür.

Dağılım, kazanımlar bağlamında değerlendirildiğinde en çok “Metinle ilgili soruları cevaplar.” ile “Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” kazanımlarının olduğu görülür. Etkinlik dağılımında en az yer verilen kazanımların ise “Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.” ile “Metindeki iş ve işlem basamaklarını kavrar.” maddelerinin olduğu görülür.

Tablo 5: 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin ve 2019 TDÖP Okuma Kazanımlarına Göre Dağılımı

Kazanım	1.Tema Metinleri			2.Tema Metinleri			3.Tema Metinleri			4.Tema Metinleri			5.Tema Metinleri			6.Tema Metinleri			7.Tema Metinleri			8.Tema Metinleri			Toplam
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	
T.8.3.1	*	*		*	*	*			*	*						*			*			*			10
T.8.3.2			*							*				*			*			*		*			6
T.8.3.3																									0
T.8.3.4							*	*				*	*		*		*				*				7
T.8.3.5	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	23
T.8.3.6	*			*	*							*													4
T.8.3.7			*	*					*				*						*	*	*		*		8
T.8.3.8																			*	*	*	*			3
T.8.3.9	*	*	*	*	*	*	*																		7
T.8.3.10					*							*				*									2
T.8.3.11											*								*			*			3
T.8.3.12		*				*												*							3
T.8.3.13										*								*	*			*			4
T.8.3.14	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	21
T.8.3.15			*		*					*	*		*			*						*			5
T.8.3.16	*		*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	12
T.8.3.17	*		*					*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	12
T.8.3.18	*											*									*				3
T.8.3.19										*															1
T.8.3.20		*		*	*													*			*				5
T.8.3.21	*						*					*	*							*		*			6
T.8.3.22																									0
T.8.3.23		*																	*						2
T.8.3.24															*										1
T.8.3.25		*				*	*		*							*		*				*			5
T.8.3.26	*				*	*										*		*							5
T.8.3.27							*									*									2
T.8.3.28						*										*									2
T.8.3.29																*									1
T.8.3.30																									0
T.8.3.31																									0
T.8.3.32						*																*			2
T.8.3.33																									0
T.8.3.34							*	*																	2

T.8.3.35																			0
Toplam	26	19	21	18	18	20	21	24	167										

Sekizinci sınıf Türkçe ders kitabındaki okuma etkinliklerinin okuma kazanımları açısından dağılımları Tablo 5’te gösterilmiştir. Okuma etkinliklerine en çok 1. tema “Erdemler”, 7. tema “Doğa ve Evren” ile 8. temada “Vatandaşlık” yer verildiği tespit edilmiştir. Okuma etkinliklerinin en az yer aldığı temaların ise 4. tema “Birey ve Toplum” ile 5. tema “Zaman ve Mekân” olduğu görülmüştür.

Dağılım, kazanım bağlamında değerlendirildiğinde en çok “Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” ile “Metinle ilgili soruları cevaplar.” kazanımlarının olduğu görülür. Etkinlik dağılımında en az yer verilen kazanımların ise “Metnin içeriğine uygun başlık belirler.”, “Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.” ve “Medya metinlerini analiz eder.” maddelerinin olduğu görülür.

Okuma Etkinliklerine Yönelik Okuma Kazanımları

Okuma etkinliklerine yönelik kazanımlar başlıca üç kategori şeklinde alt alanlara ayrılmıştır. Bu alt alanlar “akıcı okuma, söz varlığı ve anlama” şeklindedir. Bu kazanımların okuma etkinliklerine göre dağılımı aşağıda verilmiştir. Bu araştırmanın ikinci sorusu “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma etkinliklerinde tespit edilen sorunlar nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu soruya ilişkin bulgular aşağıda 6, 7, 8 ve 9. tabloda sunulmuştur.

Tablo 6. Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin ve 2019 TDÖP Okuma Kazanımlarının Alt Alanlarına Göre Dağılımı

TEMA	METİN	Okuma Etkinlikleri	Okuma Kazanımları		
			AkıcıOkuma	Söz Varlığı	Anlama
1.TEMA	Memleket İsterim	6	1	1	5
	Hoşça Kalın, GüleGüle	7	0	1	6
	Anadolu’da Konukseverlik Güzeldir	7	0	1	6
2.TEMA	Mustafa Kemal’in Kağnısı	9	1	2	5
	Dumlupınar Savaşı	8	1	3	5
	8Mart 1915 Gecesi	10	1	2	7
3.TEMA	Bu Nehir Bizim	10	2	2	8
	Okland Adası	9	2	2	5
	Deprem	8	1	2	5
4.TEMA	Kilim	8	1	2	5
	Vatan Yahut Silistre	7	2	1	6
	Boğaç Han	6	2	1	4
5. TEMA	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	7	1	2	5
	Bilinçli Tüketici	8	1	3	4
	Özgürlük	9	1	2	8
6. TEMA	Karagöz Kibarlık Öğreniyor	5	1	2	2
	Çitlembik	6	2	1	5
	Spor ve Bedenimiz	6	2	1	5
7. TEMA	Yaşlı Güreşçi	8	2	2	6
	Büyüklerle Saygı	8	1	1	8
	Yaşama Sevinci	7	1	1	5
8. TEMA	Barkod	6	2	1	4
	Sosyal Medya Psikolojinizi bozuyor	8	2	2	7
	Akıllı Ulaşım Sistemleri	5	2	1	4
Toplam	24	177	32	39	130

Tablo 6’da görüldüğü gibi 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan okuma etkinliği toplam sayısı 177’dir. Söz konusu bu okuma etkinliklerine yönelik 201 okuma kazanımı bulunmaktadır. Kazanımların en çok “anlama” alt alanına en az ise “akıcı okuma” ya yönelik olduğu görülmektedir

Tablo 7. Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin ve 2019 TDÖP Okuma Kazanımlarının Alt Alanlarına Göre Dağılımı

TEMA	METİN	Okuma Etkinlikleri	Okuma Kazanımları		
			Akıcı Okuma	Söz Varlığı	Anlama
1.TEMA	Bu da Benim Öyküm	6	2	2	3
	Arıyorum	6	3	2	2
	Canım Kitaplığım	5	1	1	4
2.TEMA	Türk Askerinin Cesareti	4	1	1	3
	Yaşlı Nine	5	2	2	3
	15 Temmuz	6	2	2	2
3.TEMA	Aziz Sancar	6	1	2	3
	İnsanlar Zamanı eskiden Nasıl Ölçerlerdi?	6	2	2	2
	Teknoloji Bağımlılığı	5	1	2	2
4.TEMA	Vermek Çoğalmaktır	6	1	1	4
	Sevgi Diyen Çağlar Aşar	6	1	2	3
	Gümüş Kanat	6	2	1	2
5. TEMA	Merak Ettiklerimiz	5	2	2	3
	Afyon	6	2	2	1
	Su Kirliliği	5	1	2	1
6. TEMA	Anadolu	6	1	2	3
	Tarhananın Öyküsü	4	1	2	1
	Ana Dili	4	2	1	1
7. TEMA	Bisiklet Zamanı	5	2	2	2
	Yemek, İçmek ve Sindirmek	7	2	3	1
	Obezite Hakkında 10 Soru 10 Cevap	7	2	1	4
8. TEMA	Evet Efendim	6	1	1	4
	Sen de Bir İyilik Yap	8	0	2	6
	Dostluğa Dair	4	1	2	1
Toplam	24	134	36	42	61

Tablo 7 incelendiğinde 6. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 134 okuma etkinliğinin yer aldığı, buna karşılık bu okuma etkinliklerine yönelik toplam 139tane okuma kazanımı bulunduğu anlaşılmaktadır. Kazanımların en çok “anlama” alt alanına (frekans 61) en az ise “akıcı okuma” ya yönelik (frekans 36) olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin ve 2019 TDÖP Okuma Kazanımlarının Alt Alanlarına Göre Dağılımı

TEMA	METİN	Okuma Etkinlikleri	Okuma Kazanımları		
			Akıcı Okuma	Söz Varlığı	Anlama
1.TEMA	Bir Dünya Düşünürüm	5	2	3	2
	Çiçek Dürbünü	6	1	4	1
	Ana İşsiz Kalınca	7	1	3	4
2.TEMA	Atatürk’ü Gördüm Düşümde	5	1	2	2
	Mürefteci Kadınlar ve Emin Astsubay	8	1	3	4
	Sığırtmacı Mustafa’nın Öyküsü	6	1	2	3

3.TEMA	Okumanın İşlevi	6	1	2	5
	Kitaplarla Kurulan dostluk	5	2	3	1
	Okumak Düşünmek İçindir	6	1	2	3
4.TEMA	Tahta Bisiklet	7	1	3	5
	Kaplumbağayla İki Ördek	8	1	3	4
	Kızgın Bir lira	7	1	2	4
5. TEMA	Adını Göklere Yazdıran Çocuk	6	1	2	3
	Başarıya Gitmek mi, Başarıyı Çekmek mi?	7	1	2	4
	“A” harfi	6	1	2	3
6. TEMA	Yusufçuk	5	1	1	4
	Karagöz Nedir?	5	1	1	3
	Anadolu’da Kilim Demek	5	1	2	2
7. TEMA	İki Tekerlekli Özgürlük	3	1	1	1
	Futbolcu Olmaya Karar Vermiştim	6	1	1	5
	Karlı Dağların Arkadaşı Ol	5	1	1	3
8. TEMA	Aşık Veysel Şatıroğlu	7	1	3	3
	Geleneksel Türk Sanatlarından Ebru	6	1	2	4
	Ağaçtan Oyma Su Tası	7	1	3	5
Toplam	24	144	26	53	78

Tablo 8’dek iverilere göre 7. sınıf Türkçe ders kitabında toplam okuma etkinliği sayısının 144 olduğu görülmektedir. Söz konusu bu okuma etkinliklerine yönelik 157 tane okuma kazanımı bulunmaktadır. Kazanımların en çok “anlama” alt alanına en az ise “akıcı okuma” ya yönelik olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Okuma Etkinliklerinin Tema, Metin ve 2019 TDÖP Okuma Kazanımlarının Alt Alanlarına Göre Dağılımı

TEMA	METİN	Okuma Etkinlikleri	Okuma Kazanımları		
			Akıcı Okuma	Söz Varlığı	Anlama
1.TEMA	İyimserlik ve Kötümserlik üzerine	8	1	3	6
	Kaşığı	7	1	2	5
	İnsanla Güzel	8	1	3	4
2.TEMA	Bayrağımızın Altında	6	1	3	2
	Atatürk ve Müzik	6	1	3	2
	Kınalı Ali’nin Mektubu	7	1	4	2
3.TEMA	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	7	1	1	6
	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	6	1	1	4
	Parktaki Bilim	6	1	1	5
4.TEMA	Kaldırımlar	5	1	2	3
	Portakal	6	1	1	4
	Dilimiz Kuşatma Altında	5	1	2	3
5. TEMA	Eşref Saat	6	1	2	5
	Türkiye	5	1	2	3
	Peri Bacaları	4	1	1	2
6. TEMA	Göç Destanı	7	1	1	6
	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	7	1	2	5
	Bir Fincan Kahve	4	1	1	2
7. TEMA	Yılkı Atı	8	-	3	5
	Rüzgâr	5	1	2	3
	Gündüzünü Kaybeden Kuş	7	1	3	3
8. TEMA	Haritada Bir Nokta	8	1	3	6
	Yaşamaya Dair	6	1	3	3
	Kalbim Rumeli’de Kaldı	7	1	1	5
Toplam	24	151	23	50	94

Tablo 9'daki bulgulara göre 8. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 151 okuma etkinliğinin yer aldığı belirlenmiştir. Söz konusu bu okuma etkinliklerine yönelik 167 okuma kazanımı bulunmaktadır. Kazanımların en çok “anlama” alt alanına en az ise “akıcı okuma” ya yönelik olduğu görülmektedir.

Okuma Etkinliklerinde Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Bulgular

Eğitim sürecinde önemli bir yere sahip olan etkinlikler, öğrencilerin öğrenme sürecinde dinamik ve bağımsız olmalarına imkân sunar. Etkinlikler sayesinde öğrenciler yaratıcılıklarını ortaya çıkarıp geliştirir ve kendilerine en uygun öğrenme yolunu keşfeder. Bilgi edinmede özgüven kazanan birey, bağımlı öğrenmeden uzaklaşarak sorumluluk bilincini geliştirir. Etkinlikleri başarılı bir şekilde gerçekleştiren öğrencinin kendine güveni artar, yeni amaçlara yönelir, bu durum kendi öğrenmesinden sorumlu olmasına ve kendi öğrenme ritmini belirlemesine katkı sağlar (Pollet, 2015; Güneş, 2017, s. 52).

Temel dil becerilerinden biri olan okumaya yönelik etkinliklerin çok sayıda işlevi vardır. Bunlar öğrenmeyi kolaylaştırıp kalıcı hale getirmek, okuduğunu anlayıp eleştirel bir değerlendirme yapabilmek, okuduğunu sorgulayarak anlamayı ve kavramayı geliştirmek ayrıca söz varlığını zenginleştirerek dil zevki bilincine ulaşmak gibi sıralanabilir. Birey gelişiminde önemli bir yeri olan bu etkinliklerin öğrencinin dil becerisinin gelişimi açısından yeterli düzeyde ve nitelikli olması, okumanın üç alt alanıyla (söz varlığı, akıcı okuma ve anlama) uyumlu ve dengeli olması gerekmektedir.

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma etkinliklerinin metinlere dağılımında dengeli bir paylaşım söz konusu iken okuma etkinlikleri ile okuma kazanımları arasında dengeli bir paylaşımın olmaması önemli bir sorun olarak ifade edilebilir. Bu sorun tablolar bağlamında şu şekilde açıklanabilir:

Tablo 2'ye göre 5. sınıf ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinde “Metinle ilgili sorular sorar.” kazanımına 25 kez yer verilirken “Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.” kazanımına 13, “Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.” kazanımına 7, “Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.” kazanımına ise 1 kez yer verildiği görülür.

Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinde (Tablo 3) “Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.” kazanımına 25 kez yer verilirken “Okuma stratejilerini kullanır.” kazanımına 9, “İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.” kazanımına 3, “Görselden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.” kazanımına ise 1 kez yer verilmiştir.

Yedinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinde (Tablo 4) “Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” kazanımına 23 kez, “Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.” kazanımına 17, “Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.” kazanımına 8, “Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.” kazanımına ise 1 kez yer verildiği görülmüştür.

Sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinde (Tablo 5) “Metinle ilgili soruları cevaplar.” kazanımına 21 kez yer verilirken “Metnin konusunu belirler.” kazanımına 12, “Okuduğu metinlerdeki hikâyeye unsurlarını belirler.” kazanımına 5, “Metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.” kazanımına ise 1 kez yer verilmiştir.

Tablo 2, 3, 4 ve 5'e bakıldığında her sınıf düzeyindeki bazı kazanımların okuma etkinliklerinde yoğun bir şekilde yer aldığını ve sayılarının 20-25, bazı kazanımların orta düzeyde yer aldığı ve sayılarının 10-20, bazı kazanımların ise az sayıda yer aldığı ve sayılarının 1-9 olduğu görülür.

Araştırmada tespit edilen diğer bir sorun da okuma etkinliklerinin okuma kazanımlarının alt alanlarına dağılımının dengeli olmamasıdır. Tablo 6, 7, 8 ve 9 incelendiğinde her sınıf düzeyinde en çok “anlama”; en az ise “akıcı okuma” kazanımlarına yer verildiği görülmüştür. Bu tablolara göre elde edilen sonuçlar şöyledir:

Beşinci sınıf Türkçe ders kitabında toplam 177 okuma etkinliği bulunmakta. Bu etkinliklerin okuma kazanımlarının alt alanlarına dağılımı ise şöyledir: Akıcı okuma 32, söz varlığı 39, anlama 130.6. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 134 okuma etkinliği bulunmakta. Bu etkinliklerin okuma kazanımlarının alt alanlarına dağılımı ise şöyledir: Akıcı okuma 36, söz varlığı 42, anlama 61.7. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 144 okuma etkinliği bulunmakta. Bu etkinliklerin okuma kazanımlarının alt alanlarına dağılımı ise şöyledir: Akıcı okuma 26, söz varlığı 53, anlama 78.8. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 151 okuma etkinliği bulunmakta. Bu etkinliklerin okuma kazanımlarının alt alanlarına dağılımı şöyledir: Akıcı okuma 23, söz varlığı 50, anlama 94.

Araştırmanın ulaştığı üçüncü bir sorun da tüm sınıf düzeylerinde okuma kazanımlarının bazı alt becerilerine hiç yer verilmemesidir. Okuma etkinliklerinde yer verilmeyen kazanımlar sınıf dağılımlarına göre şöyledir:

Tablo 2'ye göre 5. sınıf düzeyinde “Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.”, “Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.”, “Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.”, “Yapım ekinin işlevlerini açıklar.”

Tablo 3'te “Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.”, “Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.”, “Metindeki söz sanatlarını tespit eder.”, “Metnin konusunu belirler.”, “Metnin içeriğine uygun başlık belirler.”, “Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.”, “Şiirin şekil özelliklerini açıklar.”, “Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.”, “Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.”, “Medya metinlerini değerlendirir.”, “Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.”

Tablo 4'te “Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.”, “Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.”, “Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.”, “Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.”, “Medya metinlerini değerlendirir.”, “Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır.”, “Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.”, “Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarını karşılaştırır.”

Tablo 5'te “Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur.”, “Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.”, “Bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanır.”, “Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.”, “Edebî eserin yazılı metni ile medya sunumunu karşılaştırır.”, “Metindeki iş ve işlem basamaklarını kavrar.”

Tablo 2, 3, 4 ve 5'e bakıldığında okuma etkinliklerinde yer verilmeyen kazanımların sayılarının 5. sınıf düzeyinde 4, 6.sınıf düzeyinde 11, 7. sınıf düzeyinde 8 ve 8. sınıf düzeyinde ise 6 olduğu görülür.

Tartışma ve Sonuç

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma etkinliklerinin metin, tema, sınıf seviyesi ve 2019 TDÖP okuma kazanımlarına göre dağılımını ve etkinliklerdeki sorunları belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada 606 okuma etkinliği tespit edilmiştir. Tespit edilen bu etkinliklerde en çok yer alan okuma kazanımları şöyledir: “Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.”, “Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” ve “Metinle ilgili sorulara cevap verir.”. En az yer alan kazanımların ise “Metinle ilgili sorular sorar.” ve “Metin türlerini ayırt eder.” olduğu görülmüştür.

Kazanımların dağılımı dikkate alındığında okuma etkinlikleri ile okuma kazanımları arasında dengeli bir dağılımın olmadığı sonucuna varılmıştır. Hatta okuma etkinliklerinde Türkçe Dersi Öğretim Programındaki okuma kazanımlarının tamamına yer verilmediği tespit edilmiştir. Ayrıca okuma etkinliklerinin okuma kazanımlarının alt alanlarına göre de dengeli bir dağılımının olmadığı sonucuna varılmıştır. Alt alanlardaki dağılımlarda en çok “anlama” kazanımına yer verildiği tespit edilmiştir.

Söz konusu çalışmayla alanyazında yapılan benzer çalışmaların yakın sonuçlara ulaştığı görülmür. Türkçe ders kitaplarında bulunan etkinlikler üzerine çalışan Çevik ve Güneş (2017), çalışmalarında, Türkçe ders kitaplarında yer alan etkinliklerin genel özellikleri yanında zihinsel ve dil becerileri kullanma bakımından beklentileri karşılamadığı sonucuna varmıştır. Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki yazma etkinlikleri üzerine çalışan Atasoy (2022) da araştırmasında yazma kazanımları ile yazma etkinlikleri arasında dengeli bir dağılımın olmadığı sonucuna varmıştır. Atasoy’un (2022) ulaştığı sonuçlar bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Okuma becerisi üzerine çalışan Özenç ve Epçaçan (2022), Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda bulunan kazanımlarla ve hedef kitlenin özellikleriyle uyumunu incelemiş ve söz konusu bu çalışmadaki gibi anlamaya yönelik kazanımlara daha çok yer verildiği, buna karşılık bazı kazanımlara da hiç yer verilmediği sonucuna varmıştır.

Bu çalışmayla benzer sonuçlara ulaşan Ateş (2023), Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan okuma kazanımlarının ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere ne kadar yansıdığını belirlemeye çalışmış, 7. ve 8. sınıf düzeyindeki bazı kazanımları karşılayan herhangi bir etkinliğin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç olarak 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında bulunan okuma kazanımları bağlamında incelenen ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinde bazı kazanımlara fazla yer verildiği, bazı kazanımlara yeterli düzeyde ve bazı kazanımlara ise hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarından hareketle bazı önerilerde bulunulabilir. Bu öneriler aşağıdaki şekilde verilebilir:

Türkçe Dersi Öğretim Programındaki okuma kazanımlarının -Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerine- dağılımında daha dengeli bir görünüm sergilenmelidir. Etkinliklerin okuma kazanımları bağlamında daha kapsayıcı olmasına ve bazı kazanımların göz ardı edilmemesine dikkat edilmelidir.

Eğitimciler, okuma etkinliklerinde okuma kazanımlarını destekleyecek farklı etkinlikler yapabilmeli ve yer verilmeyen kazanımları uygulama aşamasında fark edip bu kazanımları karşılayacak etkinlikler düzenlemelidir.

Eğitimde yeni uygulanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında Türkçe Dersi Öğretim Programı kapsamında ders kitaplarındaki etkinlikler farklı boyutlarıyla veya karşılaştırmalı olarak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Atasoy, A. (2022). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan yazma etkinliklerine ilişkin bir değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 30, 20-35.
- Ateş, N. T. (2023). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin okuma kazanımları açısından değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 147-163.
- Baştug, M. (2012). İlköğretim I. kademe öğrencilerinin akıcı okuma becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Baştug, M.,& Akyol, H. (2012). Akıcı Okuma Becerilerinin Okuduğunu Anlamayı Yordama Düzeyi. *Journal of Theoretical Educational Science/Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 5(4), 394-411.
- Beydoğan, H. Ö. (2010). Okuma ve anlamayı etkileyen stratejiler. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(185), 8-21.
- Coşkun, E. (2002). Okumanın hayatımızdaki yeri ve okuma sürecinin oluşumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 11, 231-244.
- Çevik, A.,& Güneş, F. (2017). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 272-286.
- Genç, Ş. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki okuma etkinliklerinin okuma eğitimi yeterliği bağlamında metin dilbilimsel analizi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Grabe, W.,& L. F. Stoller (2002). Teaching and Research in Reading. Harlow: Pearson Education.
- Hamzadayı, E. (2019). Üstbilişsel Okuma Stratejileri Kullanım Düzeyi İle Okuduğunu Anlama Arasındaki İlişki. Ankara Üniversitesi Yayınları, Eğitim bilimleri Fakültesi Yayın No: 227, Çogem Eğitim, Araştırma ve İnceleme Dizisi: 6.
- Hamzadayı, E.,& Batmaz, Ö. (2022). Okuduğunu anlamayı etkileyen etmenlere yönelik bir inceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 23(2), 190-209.
- Harris, Albert J. and E. R. Sipay. (1990). *How to Increase Reading Ability*. (9th Edition). New York: Longman.
- Kaya, D. (2016). Akıcı okuma gelişiminin değerlendirilmesine yönelik boyamsal bir çalışma. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 4(2), 14-25.
- MEB (2019). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özenç, E.,& Epçaçan, C. (2022). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerisinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (90), 147-168.
- Read, J. (2000). *Assessing vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Soutwood, S. (2012). The joy of reading groups. *Adults Learning*, 23(3), 36-37
- Sözen, N. (2022). Okuma akıcılığı ve anlama becerilerinin geliştirilmesinde okuma stratejileri ve yöntemler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 141-160.
- Şahin, H. (2006). Terimlerin genel dile yansımalarına dair bazı gözlemler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20), 123-129.
- Şimşek, R. (2021). 8. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığına yönelik bir inceleme. *Kesit Akademi Dergisi*, 7(28), 346-355.

- Uysal, P. K. (2021). Akıcı okuma, okuduğunu anlama ve kelime hazinesinin geliştirilmesinde kullanılan bir yöntem: Okuma tiyatrosu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(1), 76-93.
- Ülper, H. (2019). *Okuma ve Anlamlandırma Becerilerinin Kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayınları.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.